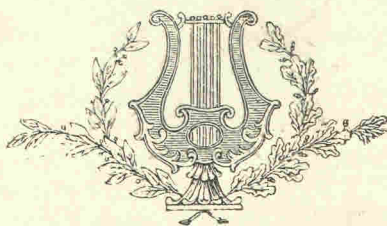

FILARMONICA DE STAT „GH. DIMA”
BRAȘOV

Luni, 22 noiembrie 1965, ora 20,
în sala Teatrului de stat

Program

Stagiunea 1965,66

CONCERT SIMFONIC

Dirijor : SOLON MICHAELIDES
(Grecia)

PROGRAM :

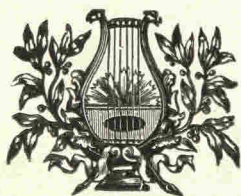
N. SKALKOTTAS : 4 dansuri grecești

- Dans din insula Creta ;
- Dans din Epir ;
- Hostianos ;
- Dansul klefților.

SAINT-SAËNS : Concertul pentru violoncel și orchestră.

Solist : ILEA CĂTĂLIN (București)

CESAR FRANCK : Simfonia în re minor.

SOLON MICHAELIDES (dirijor și compozitor)

Născut în Niccsia — Cipru — în 1905, Solon Michaelides a studiat la „Trinity College of Music“ din Londra și apoi la „Școala Normală de Muzică“ din Paris unde a avut prilejul să studieze cu Nadia Boulanger (armonia) cu Jugo (contrapunctul) și de asemenea cu Alfred Cortot. Și-a continuat apoi studiile la „Schola Cantorum“ — studiind cu Guy de Lioncourt (compoziția) și cu Marcel Labey (dirijatul).

A început să dirijeze de la 20 ani când a fost numit director și șef de orchestră al Asociației de concerte din Limasol (Cipru). A creat prima orchestră simfonică greacă din Cipru, cu care a desfășurat o intensă activitate muzicală, susținând concerte simfonice, precum și concerte cu muzică de operă. Guvernul grec i-a acordat postul de director al Conservatorului de Stat din Salonic și postul de dirijor al Orchestrei Simfonice a Greciei de nord.

Michaelides a fost adesea invitat să dirijeze la Atena și Salonic, în Italia, Germania, Franța și Anglia. Sub bagheta lui au cîntat o serie de artiști de renume mondial ca : Vladimir Askenazie, Gina Bachauer, Brigitte de Beauford, Gaspar Cassado, Shura Cherkasky, Maria Geroighiorgou, Valentin Gheorghiu, Ștefan Gheorghiu, Raffi Petrosian, Mstislav Rostropovici, Paul Tertelie, Ion Vcicu etc.

Michaelides a compus opera „Ulysse“, diferite lucrări simfonice, suite, poeme simfonice și diferite lucrări de muzică de cameră pentru pian, violoncel, harpă etc.

Lucrările sale simfonice au fost executate la Paris, Londra, Strassbourg, Geneva, Oslo, München etc.

Ca muzicolog a publicat numeroase studii asupra cîntecului popular grec, o carte asupra armoniei moderne etc.

Din anul 1948 este membru al Comitetului Executiv al Consiliului Internațional al Muzicii Populare și a luat parte la nenumărate congrese internaționale (Londra, Veneția, Oslo, Quebec, New-York etc.

A fost ales în juriul concursurilor internaționale și distins cu o serie de distincții.

NIKOS SKALKOTTAS : Patru dansuri grecești.

Născut în anul 1904 la Halkis, compozitorul grec Nikos Skalkottas și-a făcut studiile muzicale la Atena și Berlin sub îndrumarea lui Weill, Jarnach și Schönberg. După terminarea studiilor și după primele succese obținute în domeniul creației, Skalkottas se retrage (nu se știe din ce cauză) din viața muzicală publică.

Opera compozitorului a fost descoperită abia după moartea sa și a avut o influență considerabilă asupra muzicii grecești, unind expresivitatea tradițională cu sistemul dodecafonic evoluat. În ultima vreme o serie din lucrările sale muzicale au fost interpretate cu succes în Europa și America.

Skalkottas moare în anul 1949 la Atena, lăsând posterității numeroase lucrări, începând de la poeme simfonice, concerte pentru diferite instrumente și orchestră, suite simfonice, până la lucrări de muzică de cameră și instrumentale.

Cele patru dansuri grecești, incluse în programul concertului de astăzi, sînt preluate din tezaurul muzicii populare și prelucrate pentru orchestra simfonică. (Skalkottas a prelucrat 36 de dansuri populare grecești.)

Primul dans, originar din insula Creta, este plin de noblețe și de grație, al doilea dans, provine din Epir (Grecia de nord-vest): sentimentul dominant este întunecat, funebru, iar forma de exprimare plină de măreție. Al treilea dans și-a primit numele (Hecstianos) de la satul Hostia din Tessalia, de unde este originar. Al patrulea dans (dans kleftic) aparține acelei categorii de dansuri, legate de trecutul istoric al Greciei.

În timpul ocupației acestei țări de către turci (de la sfîrșitul secolului al XV-lea pînă la începutul secolului XIX-lea), nenumărați locuitori au fost nevoiți să-și părăsească familiile și satele, refugiindu-se în munți, unde își petreceau tot restul vieții și luptau cu eroism pentru eliberarea patriei lor. Ei duceau o viață socială intensă și aparte, din care nu lipseau sporturile și muzica. Turcii îi numeau „klefți”, ceea ce înseamnă bandiți. Ei însă erau adevărații eroi ai eliberării patriei.

CAMILLE SAINT-SAËNS (1835—1921): Concertul pentru violoncel și orchestră în la minor (op. 33).

Născut la 9 octombrie 1835, în Normandia (provincia din nordul Franței) Camille Saint-Saëns și-a înscris numele în istoria culturii franceze moderne, ca unul din cei mai înflăcărați luptători pentru reafir-

marea și dezvoltarea artei muzicale a patriei sale, vremelnic căzută sub inriurirea muzicii germane.

Din fragedă copilărie, Saint-Saëns a dovedit aptitudini muzicale cu totul excepționale, determinînd cu o precizie uluitoare înălțimea sunetelor și descifrînd cu ușurință notele.

Inaugurîndu-și cariera de interpret la vîrsta de patru ani și jumătate, el a ajuns apoi unul din cei mai străluciți pianiști și organişti ai celei de-a doua jumătăți a secolului trecut.

Dar cu tot succesul imens dobîndit în lunga sa carieră de pianist și organist, Saint-Saëns s-a consacrat cu aceeași pasiune și seriozitate unui șir de indeletniciri dintre cele mai variate, ca de pildă matematica, astronomia, poezia, pictura, arheologia, estetica și critica muzicală, ilustrîndu-se în mod deosebit și pe tărîmul creației muzicale.

Compozitor de o mare fecunditate, Saint-Saëns a lăsat o moștenire muzicală considerabilă, reunind practic toate genurile muzicale. Astfel pe lîngă un mare număr de mici piese instrumentale și vocale, creația maestrului francez cuprinde un șir întreg de sonate și concerte pentru diferite instrumente, trei simfonii (printre care monumentală Simfonia în do minor cu orgă — a III-a), apoi în domeniul muzicii programatice patru poeme simfonice („Le Rouet d'Omphale”, „Phaëton”, „Dansul macabru”, „Tinerețea lui Hercule”) și o seamă de piese orchestrale de o mare popularitate ca „Marș eroic”, „Havaneza”, „Suita Algeriană”, „Rapsodia lui Auvergne” și bine cunoscuta fantezie „Carnavalul animalelor”.

La toate acestea se adaugă cîteva cantate și oratorii („Potopul” și „Lyra și Harpa”) precum și 13 opere, dintre care „Samson și Dalila” și-a cucerit de mult un loc de cinste în repertoriul marilor scene lirice de pretutindeni.

Concertul pentru violoncel și orchestră în la minor (op. 33) datează din 1872. Conținutul de idei și sentimente este exprimat într-o formă nouă, pe vremea aceea, inaugurată prin concertele pentru pian și orchestră ale lui Franz Liszt. Urmînd exemplul dat de marele său contemporan, Saint-Saëns aplică în concertul său precedent ciclic, care constă în revenirea periodică a unor elemente tematice de bază. Organice legate între ele, prin împletirea acestor teme fundamentale, cele trei părți ale Concertului se execută fără întrerupere.

Prima parte — Allegro non troppo — începe fără vreo introducere orchestrală, tema principală fiind expusă de către solist chiar din primele măsuri.

Plină de pasiune, această temă va reveni în repetate rînduri în decursul desfășurării concertului, imprimînd întregii lucrări un caracter dramatic.

În contrast cu expresia frământată a primei teme, ideea a doua aduce un moment de expansiune lirică, admirabil redat prin timbrul cald și învăluitor al violoncelului.

După o amplă dezvoltare a acestui material tematic, mișcarea se strînge cu o frază melancolică a instrumentului solist, rămas singur și parcă suspendat în vid.

Proape fără întreruperi, orchestra va ataca apoi partea a doua — Allegretto con moto — care se întemeiază pe o singură temă de un caracter dansant, amintind oarecum de alura grațioasă, puțin ceremonioasă, a menuetelor din suitele de dans ale clavecinistilor francezi. La capătul acestui episod, pătruns de poezia depărtatului rococo, tema principală a primei părți re apare în orchestră, gonind reminiscentele ircuitului cu expresia ei sumbră, străfulgerată de accente de revoltă.

Partea finală — Un poco meno mosso — este dominată de o melodie largă și plină de patos romantic, expusă cu căldură de instrumentul solist. Către sfîrșitul mișcării, orchestra reamintește pentru ultima oară tema obsedantă din partea întâia, după care violoncelul atacă coda, aducînd pe neașteptate o melodie nouă, de o înfățișare voioasă și plină de elan tineresc.

Astfel concertul se încheie într-o atmosferă luminoasă, ce produce efectul unei binevenite destinderi după încordarea dramatică care predomină de-a lungul întregii lucrări.

CESAR FRANCK (1822—1890) : *Simfonia în re minor*

Franck s-a născut în Belgia, la Liege. De mic copil cînta la pian. Era înzestrat cu un dar excepțional de improvizator. Tatăl său, urmărind să-i valorifice aptitudinile de instrumentist, îl duse în anul 1835 la Paris unde Franck începu să studieze în mod temeinic muzica. El nu se orientă însă către cariera de interpret concertist, deoarece detesta această latură spectaculoasă a muzicii.

Printr-o muncă asiduă, Cesar Franck a reușit să-și însușească treptat o înaltă tehnică componistică, făurindu-și un stil propriu. Numele său s-a înscris între cele mai proeminente ale istoriei muzicii franceze.

Creația marelui compozitor nu este prea bogată cantitativ. În schimb ea trăiește prin câteva capdopere în totată accepțiunea acestui cuvînt : Simfonia care se execută astăzi, minunata sonată pentru vioară și pian, binecunoscutul Cvintet, Variațiunile simfonice pentru pian și orchestră, Preludiu, Coral și Fugă.

Simfonia în re minor, unica lucrare de acest fel scrisă de Franck, face parte dintre lucrările compuse în ultima perioadă a vieții sale.

Ea a fost executată pentru prima oară în cadrul „Societății concertelor Cconservatorului“ (1887). Simfonia a fost primită cu multă răceală datorită, într-o oarecare măsură, execuției defectuoase : membrii orchestrei nu voiau să se obosească prea mult cu o lucrare atât de greu de realizat artistic. S-au găsit profesori de conservator care n-au putut vedea în lucrare nimic valoros.

Împotriva tuturor părerilor răuvcitoare și lipsite de înțelegere artistică simfonia lui Cesar Franck s-a afirmat ca una dintre cele mai remarcabile lucrări. Construcția lucrării se deosebește printr-o unitate desăvîrșită, datorită circulației de-a lungul ei, a unui motiv inițial de bază, a unei „celule generatoare“. Această celulă străbate simfonia de la un capăt la altul. Este așa numitul principiu ciclic.

Din motivul inițial care apare în scurta introducere Lento — a simfoniei de Franck, crește o temă vigurcasă expusă în mișcarea Allegro non troppo.

Urmează iarăși o mișcare lentă, o a doua expoziție, asemănătoare aceleia de la început, după care este readusă tema viguroasă.

Avîntul năvalnic, dezlănțuirea furtunoasă, se frînge uneori ca și cum ar întîlni în cale obstacolele de netrecut. Din cînd în cînd apare și episcade mai potolite străbătute de duioșie romantică, asemănătoare unor clipe de răgaz, de împăcare. Profunzimea și varietatea stărilor sufletești exprimate în această primă parte a simfoniei este subliniată și de minunata pricepere a lui Franck de a îmbina, de a suprapune melodiile, care cresc una din cealaltă, așa cum cresc ramurile dintr-o tulpină.

Partea a doua a simfoniei este liniștită, constituind un contrast binevenit după prima mișcare. Ea începe printr-o serie de acorduri redade de harpă și grupul coardelor, în pizzicato. Aceste acorduri creează o atmosferă de tihnă, fiind parcă o sinceră mărturie a blindeței lui Franck, a dragostei lui pentru oameni.

Apoi cornul englez aduce o melodie molcomă care întregește atmosfera. În această mișcare Franck recurge la o inovație interesantă în cadrul simfoniei, prin faptul că reunește cele două mișcări centrale, care sînt de obicei un Andante și un Scherzo, într-una singură. Într-adevăr după ce cornul englez cîntă melodia despre care am vorbit mai sus, vicara I-a aduce un fragment melodic cu caracter de Scherzo, care va domina toată secțiunea centrală a acestui Allegretto, desfășurîndu-se simultan ca temele mișcării sau ca frînturi tematice.

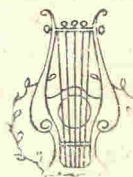
Scris ca și partea I-a în formă de sonată, finalul — Allegro non troppo — începe cu câteva acorduri foarte puternice după care violoncel-

lul și fagotul cîntă o temă entuziastă, susținută de tremoloul violilor. La un moment dat sonoritățile trompetei aduc o nouă idee melodică.

În această mișcare reapar elementele melodice întîlnite anterior în simfonie, astfel întreaga lucrare capătă o puternică unitate, construcția ei apărînd ca o măreață clădire scnoră.

Simfonia se încheie apoteotic, întruchipînd bucuria victoriei dobîndite după frămîntări și lupte, bucuria realizării depline a aspirațiilor către lumină.

Se aud parcă dangăte de clopote sărbătorești : orchestra sună uneori asemenea unei orgi imense, care umple, cu revărsările miilor ei de glasuri, întreg pămîntul.

PROGRAMUL VIITOR

Luni, 29 noiembrie 1965, ora 20, în sala Teatrului de stat Brașov

Dirijor : ANDREI LUKACSY

L. PROFETA : Suita a III-a din baletul „Prinț și cerșetor“.

* * * Arii din opere de Mozart, Verdi și Giordano.

Solist : LADISLAU KONYA

Artist emerit,

Prim solist al Teatrului de Operă și Balet-București

O. RESPIGHI : Serbări romane.